

วิชากฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ณัฐสุดา วิเศษชาติ

*The rigour of the law, untempered by equity
is not justice but the denial it.*

ความแข็งกระด้างของกฎหมายนั้นไม่ใช่ความยุติธรรม แต่เป็นการปฏิเสธความยุติธรรม (กฎหมายที่แข็งกระด้างและเคร่งครัดเกินไปจนผู้พิพากษาผู้ใช้กฎหมายนั้นไม่อาจใช้ดุลพินิจได้ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่า เพราะผู้พิพากษาอาจจะต้องตัดสินคดีต่างๆ ที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณีอีกฝ่ายก็ได้)

กฎหมายลักษณะ

นิติกรรม

ความหมายของนิติกรรม

“นิติกรรม หมายถึงการใด ๆ อันทำลง โดยความชอบทางกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ”

องค์ประกอบของนิติกรรม

1. นิติกรรมเกิดขึ้นด้วยการแสดงเจตนากระทำการของบุคคล

- การแสดงเจตนาชัดเจนหรือโดยตรง (กิริยา วาจา การขีดเขียน)
- การแสดงเจตนาโดยปริยาย (การกระทำที่พอสันนิษฐานได้ว่าแสดงเจตนา)
- การนิ่งหรืองดเว้นไม่กระทำ (ไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม เว้นแต่การนิ่งในพฤติการณ์บางอย่าง)

องค์ประกอบของนิติกรรม

2. ต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

- การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย *ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรม*
- เช่น นายแดงจ้างนายดำ ไปทำร้ายนายเขียว

องค์ประกอบของนิติกรรม

3. ต้องเป็นการกระทำด้วยใจสมัคร

- เช่น ถูกบังคับ ชู้เชิญ ก็ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรม
- หรือคนวิกลจริต เพ้อคลั่ง ไร้เดียงสา ก็ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรม

องค์ประกอบของนิติกรรม

3. ต้องเป็นการกระทำด้วยใจสมัคร

- เช่น ถูกบังคับ ชูเชื้อ ก็ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรม
- หรือคนวิกลจริต เพ้อคลั่ง ไร้เดียงสา ก็ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรม

องค์ประกอบของนิติกรรม

4. ต้องเป็นการกระทำที่มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้น ระหว่างบุคคล

- เป็นการกระทำโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- การกระทำบางอย่างไม่ก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมาย เช่น การนัดเพื่อนไปรับประทานอาหาร ไปดูหนัง เป็นต้น

องค์ประกอบของนิติกรรม

5. ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ

- ก่อสิทธิ เช่น การทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ
- เปลี่ยนแปลงสิทธิ เช่น การแปลงหนี้ใหม่
- โอนสิทธิ เช่น การโอนหนี้
- สงวนสิทธิ เช่น ปล่อยให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้
- ระงับสิทธิ เช่น การที่เจ้าหนี้**แสดงเจตนาปลดหนี้**ให้กับเจ้าหนี้ หรือ**การแสดงบอกเลิกสัญญา**

ประเภทของนิติกรรม

- นิติกรรมฝ่ายเดียว เช่น การทำพินัยกรรม ก่อตั้งมูลนิธิ การรับสภาพหนี้
- นิติกรรมสองฝ่าย เช่น สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน เช่าทรัพย์สิน การกู้ยืม ค้ำประกัน
- นิติกรรมที่มีผลเมื่อผู้ทำยังมีชีวิตอยู่ เช่น สัญญาซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน การจ้างงาน
- นิติกรรมที่มีผลเมื่อผู้ทำตายแล้ว เช่น พินัยกรรม
- นิติกรรมที่มีค่าตอบแทน เช่น สัญญาซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน จ้างแรงงาน
- นิติกรรมที่ไม่มีค่าตอบแทน เช่น สัญญาให้ยืมใช้คงรูป ตัวแทนที่ไม่มีอำนาจ

พินัยกรรม

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ขอทำพินัยกรรมไว้ว่าเมื่อข้าพเจ้า

ถึงแก่ความตายแล้ว ให้ทรัพย์สินของข้าพเจ้าทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะมีต่อไปในอนาคตนั้นตกได้

แก่บุคคลดังต่อไปนี้ คือ

(1)

(2)

(3)

.....

.....

และขอตั้งให้.....เป็นผู้จัดการมรดกของข้าพเจ้า เพื่อจัดการ

แบ่งปันทรัพย์สินอันเป็นมรดกให้เป็นไปตามเจตนาของข้าพเจ้า

เพื่อเป็นหลักฐานข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ลงชื่อ.....ผู้ทำพินัยกรรม

(.....)

ข้าพเจ้าผู้มีรายนามข้างท้ายนี้ ขอรับรองว่า.....ผู้ทำพินัยกรรม

ได้ทำพินัยกรรมต่อหน้าข้าพเจ้า และได้กระทำลงในขณะที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ทุกประการ ข้าพเจ้าจึง

ลงลายมือชื่อไว้เป็นพยานในพินัยกรรม

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยานและผู้เขียน

(.....)

วัตถุประสงค์ของนิติกรรม

“การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งด้วยกฎหมาย เป็นการฝ่าฝืนวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

- เช่น กฎหมายห้ามซื้อขายเฮโลอื่น ถ้าทำการซื้อขายเฮโลอื่น สัญญาซื้อขายถือเป็นโมฆะ (ต้องห้ามชัดแจ้งด้วยกฎหมาย)
- เช่น ทำสัญญาซื้อขายม้า ซึ่งขณะทำสัญญาม้าตัวนั้นได้ตายลง สัญญาซื้อขายถือเป็นโมฆะ (มีวัตถุประสงค์เป็นการฝ่าฝืนวิสัย)
- หรือ (มีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน)

แบบของนิติกรรม

- แบบที่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ การเช่าฝาก การแลกเปลี่ยน

แบบของนิติกรรม

- แบบที่ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนบริษัทจำกัด

แบบของนิติกรรม

- แบบที่ต้องทำเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การทำพินัยกรรม
- แบบที่ต้องทำเป็นหนังสือ เช่น การเช่าซื้อ

ที่ _____
วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ข้าพเจ้า _____ อามู _____ มีอยู่บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____
ถนน _____ ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____
จังหวัด _____ ได้ทำนิติกรรมฉบับนี้ขึ้นไว้เพื่อแสดงเจตนาว่า
เมื่อข้าพเจ้าถึงแก่กรรม ให้แบ่งทรัพย์สินของข้าพเจ้าทั้งหมด ทั้งที่มีอยู่
ในขณะนี้ และจะมีต่อไปในอนาคตให้แก่บุคคลที่จะมีชื่อต่อไปนี้
คนละหนึ่งส่วนเท่าๆ กัน

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

นิติกรรมนี้ ข้าพเจ้าพร้อมลงนามมีของข้าพเจ้าทั้งฉบับ โดยมีได้ทำไว้
๑ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ ฉบับหนึ่งเก็บไว้ที่ _____
อีกฉบับหนึ่งเก็บไว้ที่ _____

ขณะทำนิติกรรม ข้าพเจ้ามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์
ข้าพเจ้าได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว

ลงชื่อ _____ ผู้ทำนิติกรรม

(ตัวอย่างการทำนิติกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ)

บุคคลที่กฎหมายคุ้มครองเกี่ยวกับ

การแสวงเจตนา

“การมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคลการนั้น
เป็น โมฆะ”

- ผู้เยาว์ หากทำนิติกรรมใดต้องได้รับความยินยอมจาก **ผู้แทนโดยชอบธรรม**
ไม่เช่นนั้นนิติกรรมจะเป็นโมฆียะ

บุคคลที่กฎหมายคุ้มครองเกี่ยวกับ

การแสดงเจตนา

- คนไร้ความสามารถ จะทำนิติกรรมใด ๆ ไม่ได้ ถ้าจะทำจะถือว่าเป็นโมฆะ ต้องให้ **ผู้อนุบาลทำแทน**

บุคคลที่กฎหมายคุ้มครองเกี่ยวกับ

การแสวงเจตนา

- คนเสมือนไร้ความสามารถ จะทำนิติกรรมได้ต้องได้รับความยินยอมจาก **ผู้พิทักษ์** ก่อน ไม่เช่นนั้นนิติกรรมถือเป็นโมฆะ

การแสดงเจตนา

การแสดงเจตนาออกมาไม่ตรงกับใจจริง

“การแสดงเจตนาใด แม้ในใจจริงผู้แสดงมิได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันซ์ตามที่ได้แสดงออกมาก็ตาม หาเป็นมูลเหตุให้การแสดงเจตนา นั้นเป็น โฆษะไม่ เว้นแต่คู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่งจะรู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น”

- เรียกว่าเป็น **การแสดงเจตนาหลอก**

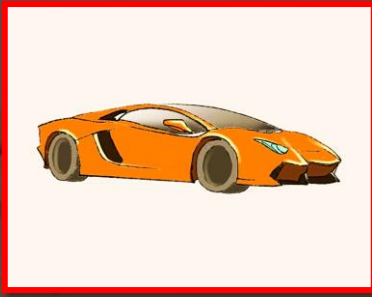

การแสดงเจตนา

การแสดงเจตนาลวงและนิติกรรมอำพราง

1. การแสดงเจตนาลวง

- คู่กรณีสมคบกันแสดงเจตนาออกเพื่อลวงบุคคลอื่น (ถือว่าเป็น โฆษะ)
- เช่น นายแดงเป็นลูกหนี้ของนายดำ กลัวนายดำมายึดรถของตน

รถยนต์ของนายแดง

นายแดงแกล้งขายรถให้
นายเหลือง

การซื้อขายเป็น
โฆษะ รถยนต์ยัง
เป็นของนายแดงอยู่

นายเหลืองขายรถยนต์ให้นาย
ส้มต่อ โดยส้มเสียดำตอบแทน
ให้เหลือง

ส้มไม่ทราบการ
ซื้อขายหลอก ๆ

สัญญาซื้อขายระหว่างเหลืองและ
ส้มสมบูรณ์

ดำไม่สามารถยึดรถยนต์ได้
และแดงไม่สามารถนำรถยนต์กลับคืนได้

การแสดงเจตนา

การแสดงเจตนาดวงและนิติกรรมอำพราง

2. นิติกรรมอำพราง

- เป็นเจตนาดวงที่แสดงออกมาเพื่อปกปิดหรือพรางตาไม่ให้รู้เห็น
- คู่กรณีไม่มีเจตนาที่จะทำนิติกรรมนั้น แต่ให้ใช้ตามนิติกรรมที่ถูกปกปิดไว้
- เช่น แดงมีบุตร 2 คน คือดำและเหลือง แต่แดงต้องการให้รถยนต์แก่ดำโดยเส่นหา แต่เกรงว่าเหลืองจะเสียใจจึงแกล้งทำสัญญาซื้อขายขึ้นมา โดยไม่มีการชำระราคากัน

นิติกรรมซื้อขายรถยนต์ทำขึ้น โดยเจตนาดวงยอม
ตกเป็นโมฆะ

นิติกรรมให้ยืมบังคับได้ระหว่างคู่กรณี
โดยถือว่าเป็นการให้ ไม่ใช่การขาย

การแสวงเจตนา

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม (ความสำคัญผิด)

1. ความสำคัญผิดในเหตุชักจูงใจให้ทำนิติกรรม

- เช่น นายแดงเข้าใจว่าบริษัทจะย้ายตนให้เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ จึงได้ทำสัญญาเช่าบ้านเตรียมไว้ เมื่อไม่มีคำสั่งให้ย้ายจึงเป็นเรื่องสำคัญผิดในเหตุชักจูงใจให้ทำสัญญาเช่า ถือว่าสัญญาเช่านั้นสมบูรณ์

หนังสือสัญญาเช่าบ้าน

ฉบับที่.....

สัญญานี้ทำที่..... ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ให้เช่า” ฝ่ายหนึ่งกับ

อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้เช่า” อีกฝ่ายหนึ่ง ได้ทำสัญญากันดังต่อไปนี้

DDProperty.com

การแสวงเจตนา

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม (ความสำคัญผิด)

2. ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม

- ความสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม เช่น แดงต้องการให้คำยืมวิทยุ 1 เครื่อง แต่คำเข้าใจว่าคำให้วิทยุโดยเส่นหา *(สัญญาโดยเส่นหาถือเป็นโมฆะ)*
- ความสำคัญผิดในตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีในการทำนิติกรรม เช่น นายแดงต้องชำระหนี้ให้นายดำแต่กลับส่งเงินให้นายเหลือง โดยเข้าใจว่านายเหลืองคือนายดำ *(การชำระหนี้ให้นายเหลืองถือเป็นโมฆะ)*
- การสำคัญผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เช่น นายแดงต้องการซื้อโทรทัศน์จากนายดำ แต่นายดำเข้าใจผิดได้ส่งมอบวิทยุให้ให้แก่ นายแดง *(สัญญาซื้อขายเป็นโมฆะ)*

การแสดงเจตนา

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม (ความสำคัญผิด)

3. ความสำคัญผิดซึ่งเกิดขึ้น โดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

- การแสดงเจตนา นั้นจะ ไม่เป็น โฆษะ
- เช่น นายแดงต้องการซื้อของจากร้านมงคลชัย แต่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง นายแดงจำหน้าซองจดหมายเป็นร้านมณีภัณฑ์ซึ่งร้านอยู่ใกล้กันกับร้านมงคลชัย ร้านมณีภัณฑ์จึงส่งของมาให้ นายแดง (**นิติกรรมซื้อขายระหว่างนายแดงกับร้านมณีภัณฑ์สมบูรณ์ ไม่เป็น โฆษะ**)

